

sammen uden at være gift. I de stærkeste vendinger argumenterer Aakjær over for Marie Bregendahl for renheden før ægteskabet, hvor hun havde betydeligt »friere« synspunkter end han. Skildringen af Bjørnsson er ikke mindre stærk, et lille mesterværk af et dybtfølt personmaleri, der næppe kunne gøres i dag.

Aakjær står i højskolens historie bedømt som flabet og obsternastig, skriver Brovst, og således er han set af mange uden skelen til den personlighed, der var under udvikling, og den samfundsforandring, der var på vej. Brovst har samlet en del af det, der er skrevet om denne første »fimbulvinter« og Aakjærs stilling i den, og interessant blandt det citerede er egentlig Holger Begtrup, der dybt beklager, at man efter de tre vintre følte sig foranlediget til at frabede sig elever, der ikke delte skolens livsanskuelse. »Det var i sandhed en åndelig falliterklæring, som jeg siden tit har skammet mig over«.

Den brevveksling mellem Henrik Cavling og Aakjær 1904-29, som Aakjærs datter Solvejg Bjerre har offentliggjort, er af en ganske anden karakter – helt uden den voldsomhed, man møder hos Brovst. Dels er Aakjær blevet ældre, har fundet sin livsbane og fået foden under eget bord, dels omhandler brevene fortrinsvis hans medarbejderskab ved Politiken og medtager derfor naturligvis ikke de tekster, han fik offentliggjort. Det er en meget smuk bog om et par særprægede personligheder, der blev virkelige venner, og brevene kaster også sidelys til så meget andet i tiden, fortrinsvis fra det litterære parnas. Aakjær synes at have haft en særstilling på bladet – også i økonomisk henseende, hvor han så nogenlunde selv kunne bestemme sine honorarer. Bogen er forsynet med et meget omhyg-

geligt noteapparat, placeret under hvert brev, og et personregister. Begge dele er højlig nødvendige, for der er mange detaljer og mange navne. En enkelt »smutter« forekommer i en billedtekst s. 67: *Forfatteren* Chr. Zangenberg mellem Nanna og Jeppe Aakjær – Zangenberg var skuespiller.

Finn H. Lauridsen

Frejlif Olsen: *En københavnsk journalist. Indledning til min selvbiografi*. Forord af Victor Andreassen. (Forlaget Cicero, 1987). 116 s., 128,50 kr.

Frejlif Olsen var Ekstra Bladets første chefredaktør fra bladets start i 1905 og helt frem til sin død i 1936. Han var broder til Politikens legendariske chefredaktør Henrik Cavling, der indførte den moderne omnibusavis i Danmark. Modsat Cavlings midtsøgende journalistik forsøgte Frejlif Olsen en karsk og kompromisløs journalistik, der ikke havde mange muligheder i Politiken efter omlægningen. De to blade blev bragt på så stor afstand, at de ikke kom i vejen for hinanden. Dette var forudsætningen for den succes, de begge kom til at opleve – og som nok har gjort Ekstra Bladet til det største blad, men Politiken til det mest indgående skildrede blad.

På denne baggrund er der god mening i at genudgive Frejlif Olsens erindringer. De giver et nådesløst ærligt billede af journalistmiljøet og af de mekanismer, der former indholdet i medierne. Erindringer har det med at tegne den erindrende i et positivt lys. Men også i så henseende – og specielt måske netop i så henseende – er erindringsbogen afvigende fra det vante mønster. Det er yderst sjældent, at et erindringsværk går så tæt på forfatteren selv som dette. Derved bliver gen-

udgivelsen også et personligt dokument og et stykke selvbiografisk litteratur langt ud over, hvad pressens folk ellers giver fra sig.

Ekstra Bladet kan godt være sin grundlægger bekendt – ja, man kunne ønske sig, at mange af dets mere markedsorienterede produktudviklere, der skal skabe det en plads i 1990'ernes mediebillende, ville ulejlige sig med at lære dets rødder at kende – og dermed måske tilegne sig en forståelse for journalistikkens vilkår og bladets identitet, uden hvilken nok så megen oplagsmaksimering kan virke meningsløs.

For Frejlif Olsen var der en mening med bladet og journalistikken – og han evnede at omsætte det personlige engagement i en journalistik, der kvantitativt og kvalitativt er blevet stående som en af de mest fremragende præstationer i det tyvende århundredes danske journalistik. Som en parallel til, hvad Børge Outze senere med en helt anden avistype, specialavisen Information, formåede, evnede Frejlif Olsen ikke blot at være bladets redaktør, men nok så meget – og nok så vigtigt – tillige at være avisens flittigste og mest skattede skribent. Oftest skrev Frejlif Olsen op mod 600 linier om dagen. I hele sin redaktørtid skrev han dagligt *to* ledere – og disse ledere, undertegnet med tre stjerner, spiddede samfundets mere forlorne sider med en skarphed og pågåenhed, der står stærkt, også når de læses på afstand af de begivenheder og tilstande, der udløste dem. Principielt holdt Frejlif Olsen aldrig ferie, og var han endelig på rejse, skrev han det nødvendige antal ledere på forhånd, så læserne ikke opdagede, at han var borte. Han skrev til det sidste. På dødslejet på Finseninstitutet vedblev han i sengen at skrive to daglige ledere, der af bude blev bragt til Ekstra Bladet. De to sidste ledere stod i avisen den 15. maj 1936. Han døde 5. juni.

For denne kraftindsats fortjener han at blive erindret langt mere end for den rekord i injuriedomme, som han også tegner sig for. Der var bag de spidse formuleringer og de hånende bemærkninger et engagement, som ikke lod sig tæmme, og uden hvilket det ikke ville have været muligt at skrive så meget over så lang tid på lederplads – foruden alt det andet, der overraskende også nok blev plads til »ude i bladet« under talrige mærker, hvoraf »Mefisto« og »Den dovne Dreng« blot er et par af de mere kendte.

Skrivende chefredaktører hævdes at være et helvede for et bladhus – men for læserne er der en berigelse i at vide, hvor bladets mening er at finde – og at der er en mening med tryksværten.

Der er i dag for få skrivende chefredaktører i dansk presse – de anonyme kollektiver af lederskribenter giver ikke avisen den prægning og den pondus af personlig journalistik, uden hvilken det kan blive svært for avisen at overleve i fremtidens mediebillende med den skærpede konkurrence om læsernes tid. Derfor vil også andre end Ekstra Bladets journalister og læsere have udbytte af at søge tilbage til denne stridbare skribent, der om dette at udgive en avis skrev:

»Et blad skal ikke blot være en avis med nyheder. Det skal være en vejleder eller vildfører i tidens og livets, i samfundets og åndens spørgsmål, det skal være en kampplads og en talerstol i lige så høj grad, som det er en budbringer for begivenheder ude og hjemme. Bladet skal være som manden er.«

Han forblev tro mod denne trosbekendelse i »Indledning til min Selvbiografi«, der udkom i 1922, helt til de sidste linier i bladet i 1936. Det giver erindringerne deres styrke, at de ikke fremtræder som postulater, men som en præcis pejling af de principper, hvorefter journalistikken blev ført ud i livet.

Erik Lund